

Asia: Nimipäiväluettelon luettelosuoja

Annettu: 22.2.1996

Nimipäiväluettelon jäljentäminen kalenteriin loukkasi nimipäiväluettelon oikeudenhaltijalle tekijänoikeuslain 49 §:n mukaan kuuluvaa oikeutta. Luettelosuojaa saavasta luettelosta tehdyt jäljennökset ovat laittomia siitä riippumatta, onko ne jäljennetty Suomessa vai ulkomailla. Luettelosuojan oikeudenhaltija voi toteuttaa tekijänoikeuslain mukaisen oikeutensa, kun luettelon jäljennetyt kappaleet on tuotu Suomen alueelle.

Selostus asiasta

X Oy asiamiehenään asianajaja R.K. on 2 päivänä elokuuta 1995 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa siitä, onko Helsingin yliopistolla oikeutta tekijänoikeuslain 49 §:n mukaiseen luettelosuojaan almanakoissa esitettäviin nimipäivien tietoihin, ja jos yliopistolla on oikeus luettelosuojaan, loukkaako X:n julkaisema kalenteri (liite 1) tätä oikeutta.

Lausuntopyyntöä on täydennetty 30 päivänä lokakuuta 1995 päivätyllä kirjelmällä, jossa pyydetään tekijänoikeusneuvoston lausuntoa myös siitä, loukkaako X:n julkaisema kalenteri tai sitä läheisesti muistuttava kalenteri yliopiston mahdollista luettelosuojaa siinä tapauksessa, että tällainen kalenteri on painettu ulkomailla ja sitä markkinoidaan Suomessa.

Hakija on julkaissut kalenterin, joka tavanomaiseen tapaan sisältää kunkin päivän kohdalla etunimet, joiden nimipäivä on kyseessä. Lisäksi kalenteri sisältää muistiinpanotilan kunkin päivän kohdalla sekä kuvallista ja sanallista, luonteeltaan lähinnä viihteellistä, aineistoa.

Helsingin yliopisto on esittänyt hakijalle korvausvaatimuksen vedoten nimipäivätietojen luettelosuojaan. Hakija katsoo, että tiedot eivät ole yliopiston yksinoikeutena, ja on sen vuoksi kiistänyt esitetyn vaatimuksen. Yliopiston almanakkoja koskevan yksinoikeuden kumoamisen hakija katsoo ulottuvan myös kaikkeen almanakoihin sisältyvään tietoon, myös nimipäivätietoihin. Almanakkaerioikeuden kumoamisesta saamansa huomattavan rahallisen korvauksen lisäksi yliopisto pyrkii hakijan mukaan perimään väitetyn luettelosuojan perusteella samansuuruisen korvauksen kuin erioikeuden voimassa ollessa.

Hakija viittaa lausuntopyynnössään professori Niklas Bruunin lausuntoon (liite 2) sekä Heikki Ojan muistioon (liite 3), joilla yliopisto on hakijan mukaan perustellut vaatimustansa mutta joissa esitettyjä näkemyksiä hakija ei pidä oikeina.

Hakija on lausuntopyynnössään esittänyt joukon väitteitä, joilla se pyrkii perustelemaan kantaansa, että Helsingin yliopistolla ei ole oikeutta tekijänoikeuslain 49 §:n mukaiseen luettelosuojaan almanakoissa esitettäviin tietoihin.

Almanakkaerioikeudet

Hakija selvittää seikkaperäisesti yliopiston erioikeuksien sisältöä ja niiden kehittymistä viitaten muun muassa professori Aarne Rekolan kirjoitukseen (liite 4) ja hallituksen esitykseen laiksi Helsingin yliopistosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta (HE 134/1994 vp; liite 5), yliopiston lehdistötiedotteeseen (liite 6), keisarille osoitettuun erioikeusanomukseen (liite 7), hallituskonseljin erioikeuspäätökseen (liite 8) ja erioikeusaseman vahvistaneeseen keisarilliseen kirjeeseen (liite 9). Yliopiston erioikeudet, joihin kuului myös almanakkaerioikeus, pysyivät voimassa myös Suomen itsenäistyttyä. Erioikeudet oli viimeksi määritelty almanakkojen ja kalenterien osalta seuraavasti (laki Helsingin yliopistosta, annettu 24.5.1991, 5 §): "Yliopistolla on yksinoikeus suomen- ja ruotsinkielisten almanakkojen ja kalenterien julkaisemiseen ---". Erioikeudet kumottiin vasta vuonna 1994.

Hakijan mukaan erioikeudet ovat oman tyyppisensä lailla säädetty yksinoikeus, johon tekijänoikeuslakia ei sovelleta, sillä tekijänoikeuslain 70 §:n 2 momentin mukaisesti "erioikeudet ja kiellot, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat noudatettavina, jäävät edelleenkin voimaan". Hakija asettaa kyseenalaiseksi, onko nykyään olemassa eroa "almanakan" ja "kalenterin" välillä. Hakijan mukaan erioikeuden sisältöä tulisi tarkastella erioikeuden myöntämisaikajankohdan mukaisen käsityksen perusteella. Tällöin voitaisiin todeta, että 1800-luvulta alkaen kalenteri sisälsi vakiintuneesti myös nimipäiväluettelon. Lopulta hakija päätyy kantanaan siihen, että nimipäiviä on pidettävä osana almanakkaa ja siten osana almanakkaerioikeuksien kohdetta.

Nimipäivätiedot

Lausuntopyynnössä todetaan, että nimipäivätiedot perustuvat olennaisesti keskiaikaiseen pyhimyskalenteriin, johon on tehty vähitellen lisäyksiä ja muutoksia. Hakija toteaa seuraavaksi, että yliopiston väite yksinoikeudesta nimipäivätietoihin on erityisen selvästi oikeutemme sisällön vastainen. Hakija ilmoittaa voivansa osoittaa yliopiston väitteen vääräksi kuuden eri lainkohdan perusteella:

1. Erioikeuden kumoaminen sulkee pois yksinoikeuden kaikilla perusteilla.

Helsingin yliopistolla ei ole "--- kuitenkaan yksinoikeutta suomen- tai ruotsinkielisten almanakkojen tai kalenterien julkaisemiseen" (laki Helsingin yliopistosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta; 1195/94). Hakija katsoo, että lainkohta sulkee pois yliopiston yksinoikeuden kategorisesti, ilman varausta mahdollisten muiden lakien suomasta yksinoikeudesta, ja että Helsingin yliopistosta annettu laki on erityislaki tekijänoikeuslakiin verrattuna, jolloin ristiriitaisen tekijänoikeuslain säännöksen on väistyttävä.

2. Erioikeuden kohde ei ole kuulunut tekijänoikeuslain piiriin eikä kuulu kumoamisen jälkeenkään. Hakija viittaa Kivimäen kirjoittamaan tekijänoikeuslain kommentaariin, jossa almanakkaprivilegio on otettu esille lain 70 §:n 2 momenttia kommentoitaessa. Koska tekijänoikeuslaki ei ole koskenut almanakkaerioikeutta, ei tekijänoikeuslaki ole voinut tulla almanakkojen osalta voimaan erioikeuden kumoamisen jälkeen. Luettelosuoja ei voi siten tulla jälkikäteen voimaan nimipäiväluettelon osalta.

3. Nimipäivät ovat julkisen elimen päätöksiä tai lausumia eivätkä senkään takia ole tekijänoikeuslailla suojattuja.

Hakijan mielestä yliopisto on kiistatta tekijänoikeuslain 9 §:ssä tarkoitettu julkinen elin, jonka päätöksiin tai lausumiin ei ole tekijänoikeutta. Hakija perustelee kantaansa liitteenä 11 olevalla yliopiston rehtorin päätöksellä, jolla on tehty päätös uuden nimistön käyttöönotosta. Yliopiston päätöksiin ei hakijan mukaan ole luettelosuojaa yliopiston julkisoikeudellisen luonteen vuoksi.

4. Nimipäivät eivät muodosta tekijänoikeuslain merkityksessä luetteloa.

Hakijan mielestä nimipäiväkalenteri ei ole nimiluettelo, joka sisältää suuren tietomäärän, vaan valikoima nimiä yhdistettyinä päivämääriin. Se on muodostunut yliopistossa eri aikoina tehdyistä päätöksistä liittämällä jokin etunimi tiettyyn päivämäärään. Hakijan mukaan kyseiset päätökset eivät merkitse lainkaan tiedon yhdistelyä vaan tiedon määrittelemistä, luomista. Lain tarkoittamat luettelon kriteerit eivät täyty.

5. Jos nimipäivät olisivat muodostaneet luettelon, sen suoja-aika olisi kulunut umpeen.

Hakijan mukaan voidaan teoretisoida, että vuoden 1984 muutosten jälkeen nimipäiväkalenteri olisi ollut luettelo. Jotta luettelolle saataisiin siis uusi suoja-aika, luetteloon tehtävien muutosten täytyy käsittää suuri määrä yhdisteltyä tietoa. Tätä vaatimusta eivät täytä nimipäiväkalenteriin vuonna 1992 tehdyt 36 lisäystä ja poistoa.

6. Jos luettelosuojaa olisi voimassa, se ei voisi koskea tietosisältöä, ja hakijan oikeus ei loukkaisi väitettyä yksinoikeutta.

Hakijan mukaan ainoastaan luettelon jäljentäminen on loukkaava teko, sen sijaan vaikka koko luettelon tietosisällön hyödyntäminen ei ole. Koska yliopisto ei ole yksilöinyt, mikä sen luettelo on, toisin sanoen mille muodolle väitetään nautittavan suojaa, samanlaisuusarvion tekeminen on mahdotonta. Koska hakija on tavanomaisena pidettävällä tavalla hyödyntänyt nimipäiväkalenterin tietosisältöä kalenterissaan, joka ei muistuta yliopiston luvalla julkaistuja kalentereita, kyseessä ei ole loukkausteko siinäkään tapauksessa, että nimipäiväkalenteri nauttisi luettelosuojaa.

Lausuntopyynnön täydennys

Hakija on esittänyt lausuntopyynnön täydennyksessä kysymyksen, joka on mainittu tapausselostuksen alussa muiden kysymysten yhteydessä. Hakija on lisäksi perustellut väitteitään luettelosuojan alueellisesta ulottuvuudesta ja luettelosuojan olemassaolosta. Hakija katsoo, että tekijänoikeuslain 49 §:n mukainen loukkausteko ei ole luvatta jäljennetyn luettelon levittäminen yleisölle eikä ainakaan ulkomailla luvatta jäljennetyn luettelon levittäminen Suomessa. Tässä viitataan liitteenä olevaan Jukka Liedeksen muistioon.

Hakija toistaa jo aiemmin esittämiään kantoja luettelosuojan soveltumattomuudesta tapaukseen. Erityisesti korostetaan, että yliopiston rehtorin päätös nimiluettelosta on tekijänoikeuslain 9 §:n mukainen julkisen elimen päätös. Hakija korostaa vielä käyttäneensä vain luettelon tietosisältöä hyväkseen ja sitä, että kalenteriin ei ole painettu nimipäiväluetteloa samanlaisessa muodossa kuin se on almanakassa "Almanakka vuodeksi 1995 jälkeen Vapahtajamme Kristuksen syntymän".

Helsingin yliopiston almanakkatoimiston vastine

Helsingin yliopistolla on ollut yksinoikeus julkaista suomen- ja ruotsinkielisiä almanakkoja ja kalentereita (laki Helsingin yliopistosta 854/91, 5 §). Oikeus on vahvistettu jo vuonna 1924 Helsingin yliopiston säännöt sisältävässä asetuksessa (228/24). Yksinoikeus on kumottu 1 päivästä tammikuuta 1995.

Vastineessa todetaan, että lain muutos on koskenut vain edellä mainittua erioikeutta. Sen sijaan muutoksella ei ole ollut tarkoitus puuttua yliopiston oikeuteen saada tekijänoikeuskorvauksia niistä teoksista ja luetteloista, joita tekijänoikeuslaki koskee.

Vastineen antaja korostaa, että almanakka ja kalenteri ovat eri teoksia kuin nimipäiväkalenteri. Almanakkoja ja kalenterituotteita ovat kaikki sellaiset tuotteet, joissa määrätyn vuoden tai sen oleellisen osan päivät on jaettu kuukausiin tai viikkoihin ja nimetty viikonpäiviksi. Samansisältöinen määritelmä on sisällynyt myös vuokrasopimukseen, jolla erioikeus on vuokrattu kaupalliselle kustantajalle.

Nimipäiväluettelo, joka voidaan määritellä kalenterijärjestelmän perusteella jaotelluksi luetteloksi yleisesti käytössä olevista etunimistä, on syntynyt Helsingin yliopiston toimeksiannosta ja yliopiston tutkijoiden tekemänä. Nimipäiväluettelon tekijänoikeudellinen asema ei ole muuttunut, vaan luettelo nauttii edelleen tekijänoikeussuojaa ja sen julkaisemisesta on edelleen suoritettava erillinen korvaus tekijänoikeuden haltijalle eli Helsingin yliopistolle. Helsingin yliopisto on marraskuussa 1994 siirtänyt nimipäiväluettelon tekijänoikeuden omistamiinsa yhtiöihin kuuluvalle Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy:lle, joka vastaa luettelon tekijänoikeuden valvomisesta ja perii nimipäiväluettelon julkaisemisesta sovitut korvaukset.

Vastineen antaja toteaa, että nimipäiväluettelo perustuu osittain vanhaan pyhimysluetteloon, johon kenelläkään ei ole tekijänoikeutta. Nykyinen luettelo on kuitenkin täysin erilainen tuote kuin vanha pyhimysluettelo. Vanhasta pyhimysluettelosta on nykyisessä nimipäiväkalenterissa enää nelisenkymmentä nimeä. Koska suomalaisessa nimipäiväluettelossa on yli 750 nimeä, muodostaa vanha pyhimyskalenteri tästä vain vähäisen osan. Nimipäiväluettelo tarkistetaan yleensä noin kymmenen vuoden välein. Viimeiset muutokset on vahvistettu marraskuussa 1992 ja julkaistu 2 päivänä helmikuuta 1993 ilmestyneessä uudistetussa nimipäiväluettelossa.

Vastineen antaja katsoo, että yksittäisillä nimipäivätiedoilla ei ole lain suojaa ja että päivittäisiä ja viikottaisia nimipäivätietoja voidaan vapaasti julkaista eri viestimissä. Helsingin yliopiston ylläpitämä nimipäiväluettelo on kuitenkin kokonaisuutena luettelosuojan mukainen tekijänoikeuden alainen tuote, josta säädetään tekijänoikeuslain 49 §:ssä. Komiteanmietinnön 1957:5 (s. 33) mukaan lain 49 §:n säännöksellä on tahdottu suojata erinäisiä tuotteita, joiden aikaansaaminen vaatii vaivaa, ammattitaitoa ja pääomaa ja jotka olematta teoksia tekijänoikeudellisessa mielessä ovat niitä lähellä.

Vastineen antajan mukaan tekijänoikeuslain 49 §:n on katsottu ulottuvan esimerkiksi myynti- ja näyttelyluetteloihin, osoitekalentereihin ja laskentataulukoihin. Luettelosuoja ulottuu selvästi myös nimipäiväluetteloon, joka siten nauttii suojaa 10 vuotta julkaisemisesta seuraavan vuoden alusta ja

enintään 15 vuotta työn valmistumisesta. Nimipäiväluettelot uudistetaan noin 10 vuoden välein, joten niiden tekijänoikeudellinen suoja ei ole missään vaiheessa lakannut. Vastineen antaja viittaa hallituksen esitykseen tekijänoikeuslain muuttamisesta (HE 161/1991 vp), jonka mukaan luettelo, johon on tehty muutoksia, on uusi luettelo ja on valmistunut, kun muutokset on tehty.

Helmikuun 2 päivänä 1993 julkaistussa uudistetussa suomenkielisessä nimipäiväluettelossa on yhteensä 752 nimeä, joista uusia nimiä on 39 kappaletta. Uudistettu luettelo perustuu aikaisemmin julkaistuihin nimipäiväluetteloihin, joita on uudistettu noin kymmenen vuoden välein. Nimien lisäykset ja poistamiset perustuvat yliopiston tutkijoiden ja opettajien tekemään itsenäiseen tutkimustyöhön, joka on tapahtunut ilman kenenkään ulkopuolisen asettamia määräyksiä tai ohjeita. Vastineen antaja katsoo, että nimipäiväluettelon uudistaminen ei lakkauta luettelolla aikaisemmin ollutta tekijänoikeussuojaa, vaan tämä ulottuu myös uudistettuun luetteloon.

Vastineessa tähdennetään, että lausuntopyyntöissä sekoitetaan toistuvasti almanakka ja nimipäiväluettelo keskenään, vaikka ne ovat täysin eri asioita. Nimipäiväluettelo ei ole kalenteri, koska siinä ei ole tietyn vuoden jaottelua viikkoihin ja nimeämistä viikonpäiviksi. Etunimiluettelo ei ole kuulunut yliopistolla olleeseen erioikeuteen, vaan siihen kuuluivat ainoastaan almanakat ja kalenterit. Kaikilla halukkailla on ollut mahdollisuus laatia oma Helsingin yliopiston luettelosta poikkeava nimipäiväluettelonsa. Esimerkiksi Kansanvalistusseura on julkaissut aikoinaan omaa luetteloaan.

Vastineen antaja korostaa, että tekijänoikeuslain 49 §:n mukaan luettelona suojellaan sellaista kokonaisuutta, joka muodostuu suuresta määrästä tiettyyn muotoon asetettua tietoa. Tällaisen kokonaisuuden ilman lupaa tapahtuva jäljentäminen eli luettelon koko tietosisällön hyödyntäminen kokonaisuudessaan olisi siis kiellettyä. Hakijan teko on käsittänyt juuri tällaisen kokonaisuuden hyödyntämisen.

Hakijan väitteeseen, että suojatun luettelon levittäminen ei olisi loukkausteko, vastineen antaja toteaa, että levittämistä on täytynyt edeltää luettelon jäljentäminen, joka lain 49 §:ssä nimenomaisesti on kielletty.

Luettelosuojan alueellista ulottuvuutta koskevia väitteitä käsitellessään vastineen antaja toteaa, että luettelosuojaa ei ole säädelty kansainvälisillä sopimuksilla ja että tekijänoikeuslain 64 §:n 7 momentin mukaan 49 §:ää sovelletaan vain sellaiseen työhön, joka ensiksi on julkaistu Suomessa. Vastineen antaja toteaa, että lausuntopyyntönsä täydennyksessä esitettyssä kysymyksessä tarkoitetaan suomalaista teosta, joka on suomalaisen kustantajan toimesta tai sen lukuun ilmeisesti lain suojaäännösten kiertämistarkoituksissa painettu ulkomailla ja levitetty kokonaisuudessaan Suomeen. Tällaisen menettelyn hyväksyminen ei voi olla lainsäätäjän intressien mukaista. Vastineen antaja katsoo, että suomalaisen kustantajan ulkomailla painattama ja Suomessa julkaisema nimipäiväluettelo nauttii samanlaista luettelosuojaa kuin Suomessa painettu nimipäiväluettelo.

Helsingin yliopiston oikeudellisesta asemasta vastineen antaja toteaa, että yliopisto toimii kahdessa eri roolissa. Se on toisaalta akateemisesta opetuksesta ja tutkimuksesta vastaava viranomainen, mutta toisaalta se toimii taloudellisesti itsenäisenä yksityisoikeudellisena oikeussubjektina.

Vastineen antajan mielestä Helsingin yliopisto ei toimi viranomaisen tai julkisen elimen ominaisuudessa, vaan taloudellisena toimijana vahvistaessaan nimipäiväluetteloita. Siten tekijänoikeuslain 9 § ei mitenkään rajoita yliopiston oikeuksia tarkasteltaviin nimipäiväluetteluihin.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan. Tekijänoikeusneuvosto toteaa aluksi, että sen toimivaltaan kuuluu antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Siten se ei voi ottaa kantaa Helsingin yliopiston erioikeuksista ja niiden lakkaamisesta esitettyyn väitteeseen.

Väitteen, että erioikeuden kohde ei ole kuulunut tekijänoikeuslain piiriin ja että se ei kuulu siihen kumoamisen jälkeenkään, tekijänoikeusneuvosto katsoo kuuluvan tekijänoikeuslain tulkinnan piiriin. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijänoikeuslain 70 §:n 2 momentin mukainen lain voimaan tullessa voimaan jäävä erioikeus on ns. parempi oikeus, jonka kumoaminen ei poista sitä suojaa, joka teoksella tai muulla suojan kohteella tekijänoikeuslain säännösten mukaan muuten olisi.

Väitteeseen, että nimipäivät ovat tekijänoikeuslain 9 §:ssä tarkoitettuja tekijänoikeussuojan ulkopuolelle jääviä julkisen elimen päätöksiä tai lausumia, tekijänoikeusneuvosto viittaa 3 päivänä lokakuuta 1995 antamaansa lausuntoon 1995:11. Siinä katsotaan, että "Helsingin yliopiston tutkijoiden toimesta laadittu nimipäiväluettelo ei ole sellainen tekijänoikeuslain 9 §:ssä tarkoitettu päätös tai lausuma, johon Helsingin yliopistolla ei olisi tekijänoikeutta ja jota lain 9 § rajoittaisi. Lain esitöissä todetaan, että tekijänoikeuslain 49 §:n mukainen työ eli esimerkiksi luettelo ei ole viranomaisen tai muun julkisen elimen päätös tai lausuma."

Hakijan lausuntopyynnössä ja sen täydennyksessä esittämät kysymykset esitetään selvyyden vuoksi uudelleen.

1. Onko Helsingin yliopistolla oikeutta tekijänoikeuslain 49 §:n mukaiseen luettelosuojaan almanakoissa esitettäviin nimipäivien tietoihin?

Tämän kysymyksen osalta tekijänoikeusneuvosto viittaa aluksi antamaansa lausuntoon 1995:11 ja sen perusteluihin. "Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että suomenkielinen 'Almanakka vuodeksi 1995 jälkeen Vapahtajamme Kristuksen syntymän' -nimisen almanakan sivujen 4—27 nimipäiväluettelo saa suojaan tekijänoikeuslain 49 §:ssä tarkoitettuna luettelona. Suomenkielistä nimipäiväluettelo on pidettävä tekijänoikeuslain tarkoittamana luettelona, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja. Nimipäiväluettelo muodostaa kokonaisuutena sellaisen luettelon, jossa yksittäiset, suojaamattomat tiedot on yhdistelty tekijänoikeuslaissa tarkoitetuksi suureksi määräksi tietoja. --- Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että nimipäiväluettelon sisältämiä tietoja saa vapaasti käyttää, sillä luettelosuoja ei ulotu yksittäisiin tietoihin. Kiellettyä on suojan kohteena olevien tietojen yhdistelmän eli nimipäiväluettelon jäljentäminen tekijänoikeuslain 49 §:n mukaisesti ilman valmistajan suostumusta."

2. Jos yliopistolla on oikeus luettelosuojaan, loukkaako X:n julkaisema kalenteri tätä oikeutta?

Tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momentin mukaan luetteloa, taulukkoa, ohjelmaa ja muuta sellaista työtä, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, ei saa jäljentää valmistajan suostumuksetta, ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ julkaistiin. Suoja-aika päättyy kuitenkin viimeistään silloin, kun on kulunut viisitoista vuotta siitä vuodesta, jona työ valmistui. Luettelosuoja tulee luettelon valmistajan hyväksi. Valmistaja on yleensä se juridinen tai fyysinen henkilö, joka on taloudellisesti vastuussa luettelon kokoamisesta. Käytännössä suuri osa luetteloista kootaan yrityksissä tai yhteisöissä, joita siten on pidettävä luetteloiden valmistajina. Luettelosuoja antaa suojaa jäljentämisestä vastaan. Luettelon tai sen osan jäljentäminen on siten kiellettyä ilman valmistajan lupaa.

Tekijänoikeuslain valmistelutöiden mukaan lain 49 §:n luettelosuojasäännöksellä on tahdottu suojata erinäisiä tuotteita, joiden aikaansaaminen vaatii tiettyä vaivaa, ammattitaitoa ja pääomaa ja jotka olematta teoksia tekijänoikeudellisessa mielessä kuitenkin ovat niitä lähellä. Valmistelutöissä todetaan, että suojaa jäljentämisestä vastaan voidaan pitää perusteltuna edellyttäen, että työhön on erikoisella tavalla yhdistelty suuri määrä tietoja (komiteanmietintö 1957:5 s. 33).

Esimerkkeinä luettelosuojaa saavista töistä voidaan mainita myyntiluettelot, näyttelyluettelot, osoitekalenterit, aikataulut ja erityiset laskentataulukot edellyttäen, että niissä on yhdisteltynä suuri määrä tietoja. Suojaa eivät saa yksinkertaisimmat työt kuten paikallisaikataulut, taskukalenterissa olevat yhteenvedot erilaisista tilastoista ja muut vastaavat työt.

Luettelot on suojattu ainoastaan jäljentämisestä vastaan. Sen sijaan luettelon sisältämiä tietoja saa käyttää vapaasti hyväkseen. Luettelon jäljentäminen sellaisenaan tai suurelta osin kuuluu kuitenkin sen valmistajan yksinoikeuden piiriin.

Tekijänoikeusneuvosto on pyynnöstä saanut käyttöönsä sellaisen Helsingin yliopiston almanakkatoimiston nimipäiväluettelon, jota myydään julkaistavaksi. Luettelossa nimipäivät on esitetty kahdessa järjestyksessä: tammikuun ensimmäisestä päivästä alkaen ajankulun mukaisessa järjestyksessä sekä aakkosten mukaisessa järjestyksessä.

Hakijan julkaisemassa kalenterissa nimipäivät on esitetty ajankulun mukaisessa järjestyksessä jaoteltuna siten, että yhdellä kalenterin sivulla on luettelosta viikon mittainen jakso. Nimipäiväluettelo on kopioitu sellaisenaan hakijan kalenterin päiväjaottelupohjalle. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että hakijan kalenteriin on jäljennetty tekijänoikeuslain 49 §:n mukaan luettelosuojaa saava nimipäiväluettelo, jonka oikeudenhaltijana on Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy, ja että kyseinen jäljentäminen loukkaa oikeudenhaltijalle edellä mainitun pykälän mukaan kuuluvaa oikeutta.

Lain 49 §:n mukaan luettelosuojaa saavaa luetteloa ei saa jäljentää, ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ julkaistiin. Suoja-aika päättyy kuitenkin viimeistään silloin, kun 15 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ valmistui. Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1995:11 on todettu, että "vuonna 1994 julkaistun nimipäiväluettelon suoja-aika kestää vuoden 2004 loppuun eli nimipäiväluettelo ei ole enää suojattu 1 päivänä tammikuuta 2005".

3. Loukkaako X:n julkaisema kalenteri tai sitä läheisesti muistuttava kalenteri yliopiston mahdollista luettelosuojaa siinä tapauksessa, että tällainen kalenteri on painettu ulkomailla ja sitä markkinoidaan Suomessa?

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että se voi antaa lausunnon vain sille toimitetusta kalenterista.

Luettelosuojan alueellisesta ulottuvuudesta säädetään tekijänoikeuslain 64 §:n 7 momentissa, jonka mukaan 49 §:ssä olevia säännöksiä sovelletaan työhön, joka ensiksi on julkaistu Suomessa. Tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 287/1994 vp) mukaan luettelosuojasäännöstä sovelletaan ainoastaan kotimaisiin luetteloihin. Luettelosuojasta ei ole säännöksiä pohjoismaiden ulkopuolella. Teostasoon yltämättömien luetteloiden suojaamisesta ei ole myöskään sovittu kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa, joten Suomella ei ole kansainvälisiä velvoitteita ulottaa luettelosuojaa koskemaan muissa maissa ensiksi julkaistuja luetteloita. Ensiksi Suomessa julkaistusta ja tekijänoikeuslain 49 §:n mukaista luettelosuojaa saavasta luettelosta tehdyt jäljennökset ovat laittomia siitä riippumatta, onko ne jäljennetty Suomessa vai ulkomailla. Luettelosuojan oikeudenhaltija voi toteuttaa tekijänoikeuslain mukaisen oikeutensa kuitenkin vasta, kun luettelon jäljennetyt kappaleet on tuotu Suomen alueelle.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lausuntopyyynnön kohteena olevaan kalenteriin on sisällytetty Suomessa ensiksi julkaistu, tekijänoikeudella suojattu nimipäiväluettelo. Tällaisen Suomessa suojaa saavan luettelon jäljentäminen on kiellettyä myös Suomen ulkopuolella. Luettelosuojan oikeudenhaltija voi toteuttaa tekijänoikeuslain mukaisen oikeutensa, kun luettelosta luvatta jäljennetyt kappaleet on tuotu Suomen alueelle.
(jaosto)